

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-35-14>

УДК 347.4

А.А. ЦИБАНЬ

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін

E-mail: tsyban@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8216-4476>

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

м. Харків, 61022, майдан Свободи 4

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ NFT-ТОКЕНІВ ЯК ВІРТУАЛЬНИХ БЛАГ

АНОТАЦІЯ. *Вступ.* Дана наукова стаття присвячена окремим аспектам таких віртуальних благ/активів, як NFT-токен (невзаємозамінний токен) та його місце у зобов'язальному правовідношенні. Нормативно-правова база та судова практика щодо невзаємозамінних токенів наразі є відсутня, що є характерною ситуацією не лише для вітчизняної юриспруденції, а й для світової. З огляду на зазначене виникає необхідність дослідження природи вказаного явища.

Короткий зміст основних результатів. У статті здійснюється аналіз запропонованого законодавчого визначення «віртуальний актив» по відношенню до NFT-токену. Дослідження окремих рис даного явища обумовлює необхідність звернення до його відображуваних технічних характеристик на сучасному етапі. Так, визначено, що NFT-токен виконує посвідчувальну функцію та не може існувати самостійно без його прив'язки до іншого об'єкта цивільних прав. Без такого поєднання, виключно як код, токен не може розцінюватися як нематеріальне благо, оскільки токен посвідчує суб'єктивне право на інший об'єкт цивільних прав, а тому повинен розглядатись виключно як актив (благо), якому притаманний забезпечувальний характер. Акцентовано увагу на тому, що однією з основних проблем правової невизначеності даної категорії є питання стосовно того, що саме особи набувають при купівлі NFT-токену, оскільки по-суті токен пов'язаний зазвичай із іншим об'єктом, що і дає йому вже реальну цінність. Проаналізовано зв'язок невзаємозамінного токену зі смарт-контрактом та визначені можливі правові наслідки їх взаємодії.

Висновки. Невзаємозамінні токени існують у децентралізованій системі та тісно пов'язані із смарт-контрактом вже на стадії їх створення, тому за умови відсутності імперативних вимог з боку законодавства, останні можуть бути розцінені як різновид цивільно-правового договору, що у свою чергу, через сталий взаємозв'язок між ними, дає можливість виокремити окремі риси зобов'язального характеру даного явища.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *NFT-токен, невзаємозамінний токен, віртуальні активи, віртуальне благо.*

Як цитувати: Цибань А.А., До питання правового регулювання NFT-токенів як віртуальних благ. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Право»*. 2023. Вип. 35. С. 133-137. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-35-14>

In cites: Tsyban A.A. (2023). To the issues of legal regulation of nft-tokens as virtual benefits. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series «Law»*, (35), P.133-137. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-35-14> (in Ukrainian).

Вступ. Стрімкий розвиток сфери цифрового середовища зумовлює необхідність зміни звичної для суспільства парадигми життєдіяльності. Блокчейн, криптовалюта, смарт-контракти, токени, віртуальні блага та активи, об'єкти віртуальної реальності є нашою сьогодишньою реальністю, яка потребує існування загальноновизначених правил для регулювання їх легального використання учасниками відносин у цифровому середовищі.

Тим паче, що питома вага цих явищ цифрового середовища, як у приватній, так і публічній сфері постійно зростає та у деяких

кластерах починає превалювати над звичним (реальним) сектором життєдіяльності суспільства. Так, у лютому 2021 року віртуальну ділянку землі у відеогрі Axie Infinity було продано за 1,5 млн \$, що було найбільшим продажем NFT, коли-небудь здійсненим на той час, а вже у березні котировки токена Alice після розміщення на криптобіржі Binance Launchpool за хвилину виростили на 60 000 %.

Постановка завдання дослідження. Широкого використання за останній час набули так звані NFT-токени (невзаємозамінні токени), капіталізація

яких за окремими напрямками досягала стрімкого зростання.

У наш час NFT користуються величезною популярністю, адже з однієї сторони можуть вважатися заміною об'єктів звичайного мистецтва. З іншого боку актуальність їх використання також зумовлюється можливістю фіксації в них посвідчувальної інформації, що є вкрай важливим чинником у віртуальному середовищі, бо дає нові можливості комерційного характеру. При цьому, варто наголосити, що це не єдині варіанти їх використання, у тому числі з комерційною метою, що також є фактором додаткової до них уваги. Проте, юридична природа NFT-токенів, як і деяких інших віртуальних благ неоднозначна, оскільки як приклад таке благо/актив може поєднувати в собі особливості традиційного мистецтва, як твору (в розумінні авторського права) та елементи, які пов'язані безпосередньо з блокчейном. Однак, незважаючи на широке використання цих токенів у мистецтві слід зазначити, що їх існування є можливим та реальним й в інших сферах, зокрема у таких як комп'ютерні програми, онлайн ігри, доменні імена, а також й інші речі реального світу які можуть бути оцифровані.

Мета дослідження. Нормативно-правова база та судова практика щодо невзаємозамінних токенів наразі є відсутня, що є характерною ситуацією не лише для вітчизняної юриспруденції, а й для світової. З огляду на зазначене виникає необхідність дослідження окремих аспектів природи вказаного явища, його основних характеристик та окреслення його місця у зобов'язальному правовідношенні.

Стан наукової дослідженості теми. Варто зазначити, що окремим аспектам правової природи віртуальних благ у сфері цифрового середовища приділяли увагу наступні науковці-цивілісти: Н.І. Майданик, Є.О. Мічурін, Л.Р. Майданик, І.В. Майсун, Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova, Н.О. Горобець та інші. Проте, наразі наявним залишається відсутність єдиного підходу щодо визначення природи та місця (віртуальних благ/активів) зосереджених у цифровому середовищі, тощо.

Результати дослідження. Слід зазначити, що основну увагу об'єктам у цифровому середовищі приділено у Законі України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 № 2074-IX, щоправда який не

набрав чинності. Саме у ньому дається визначення віртуального активу, під яким пропонується розуміти: «нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі». Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Такий актив, також може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав. Однак, дане визначення певною мірою не враховує окремі важливі риси у праворозумінні такого явища, як NFT-токен (невзаємозамінний токен). У даному контексті слід врахувати слушне твердження вітчизняного цивіліста Є.О. Мічуріна, відповідно до якого, по відношенню до таких об'єктів цивільних прав слід оперувати терміном саме «віртуальне благо» ознаками якого слід вважати насамперед те, що віртуальне благо є продуктом ІТ технологій; віртуальне благо є нематеріальними, не має чіткої уречевленої форми, може без втрати властивостей швидко змінювати матеріальні носії; належність віртуальних благ як об'єктів цивільного права певній особі визначається через абсолютні права; віртуальне благо може бути як віддільними від особи та оборотоздатними, так і тісно пов'язаними з особою й необоротоздатними.

Так, на сьогоднішній час існують різні бачення стосовно того, що собою являє NFT-токен та яка його природа. Як справедливо зазначено, NFT-токен (Non-Fungible Token, у перекладі з англійської «невзаємозамінний токен») - це унікальний токен, який існує в єдиному екземплярі і його не можна нічим замінити та який засвідчує право власника на цифровий актив. Тобто, якщо одна одиниця криптовалюти дорівнює іншій одиниці криптовалюти, то таке правило до невзаємозамінних токенів ми застосувати не можемо. При цьому, серед спільного ми можемо виокремити, наприклад те, що NFT-токен, як і токен криптовалюти також походить від блокчейну та без вказаної розподільчої системи існувати не може. З урахуванням вказаних особливостей можна констатувати, що наразі юридичні системи в усьому світі не можуть встановити належні та ефективні правові норми щодо цього об'єкта.

NFT-токену притаманні зокрема риси характерні правовстановлюючому документу, тобто він виступає у якості документа який посвідчує суб'єктивне право на інший об'єкт

цивільних прав. Крім того, економічна вартість невзаємозамінного токена залежить виключно від об'єкта який він посвідчує, що у свою чергу дає підстави стверджувати, що з одного боку самостійно він не становить жодної цінності, а з іншого його вартості може й не існувати, через наприклад відсутність економічного виразу об'єкта забезпечення.

Важливою проблемою правової невизначеності невзаємозамінного токена є питання стосовно того, що саме особи набувають при купівлі NFT, оскільки сам токен завжди пов'язаний з іншим об'єктом, що і дає вже йому реальну цінність. Тобто, як приклад можемо навести «картинку» як об'єкт інтелектуальної власності, що у свою чергу було перетворено та «запаковано» у NFT-токен. В.А. Ващак зазначає, що купуючи такий токен, особа закріплює право на володіння певним об'єктом. Ці об'єкти можна було купити і до появи NFT, але ніде не фіксувалося те, що саме ця особа є єдиним власником. Тепер, інформація про це і історія операцій відкрито зберігається на блокчейн-платформах. Ніхто не зможе продати цифрової артефакт без згоди власника, навіть його творець, але в коді токена буде відображатися інформація також і про творця такого NFT [1, с. 67]. Однак, даний узагальнений підхід не враховує правові наслідки такої купівлі-продажу з урахуванням діючого законодавства яке має бути застосовано саме до об'єктів які і надають вже цінність самому NFT.

З огляду на це, вважаємо абсолютно справедливим твердження Л.Р. Майданик, що придбання NFT не передбачає набуття майнових прав інтелектуальної власності, а потребує укладання окремого договору в письмовій (електронній) формі через те, що майнові авторські права можуть передаватися лише на підставі письмового договору з визначенням усіх істотних умов. При цьому, хоча статті 205, 207 ЦК України передбачають, що правочин може вчинятися у письмовій (електронній) формі, однак він повинен бути зафіксований в одному чи кількох документах (у тому числі електронних) і підписаний сторонами, саме положення статей 5 та 6 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» деталізують, що для ідентифікації використовується електронний підпис, який є обов'язковим реквізитом електронного документа. Тому з урахуванням вищезгаданих законодавчих положень такі дії не можуть розглядатись як укладання договору з точки зору авторського

права. Такий самий підхід простежується і в законодавстві США, де передача майнових прав інтелектуальної власності буде дійсна лише в тому випадку, якщо вона була здійснена саме в письмовій формі.

Однак, як було зазначено, крім об'єктів авторського права у токени можуть бути оцифровані й інші об'єкти цивільних прав, при тому, що для вірного сприйняття таких токенів слід звернути увагу й на деякі важливі технічні аспекти які мають місце у процесі їх створення. Так, NFT існують у децентралізованій системі, а це означає що їх функціонування в блокчейні здійснюється за допомогою смарт-контрактів, тобто за допомогою певної програми, яка автоматично забезпечує виконання дій, передбачених у задалегідь встановлених умовах. У розподільчій системі дві сторони можуть взаємодіяти без посередника, який є необхідним для здійснення транзакцій, це стає можливим за допомогою смарт-контракту. Процес створення NFT включає перетворення зображень, відео, звукових фрагментів та інших цифрових файлів в криптоактиви саме на блокчейні, тому коли створюється NFT, також налаштовується основний код смарт-контракту, який визначає основні характеристики криптовалютних активів, у тому числі новоствореного NFT-токену. Якщо узагальнити описаний процес, то смарт-контракти оцифровують домовленості, перетворюючи умови на код, який автоматично виконується, коли умови договору дотримані.

Таким чином, смарт контракти – це угоди, написані в коді, які автоматично виконують запрограмовані функції у відповідь на певні умови, що виконуються сторонами угоди. Вони (смарт-контракти) дозволяють сторонам забезпечувати досягнення відповідного результату у разі дотримання обумовлених у ньому умов, крім того вони можуть набувати провідну роль й у разі необхідності підтвердження права власності, або перевірки автентичності відповідного об'єкту.

Загальновизнано, що цивільні права та обов'язки виникають із дій осіб, що передбачені актами цивільного законодавства, а також із дій осіб, що не передбачені цими актами, але за аналогією породжують цивільні права та обов'язки. Відповідно до ч. 2 ст. 11 Цивільного кодексу України, підставами виникнення цивільних прав та обов'язків, зокрема, є:

- 1) договори та інші правочини;
- 2) створення літературних, художніх творів, винаходів та інших результатів інтелектуальної, творчої діяльності;
- 3) завдання майнової (матеріальної) та моральної шкоди іншій особі;
- 4) інші юридичні факти.

З цього випливає наступне, оскільки в основі смарт-контракту лежить правочин, який вчиняється через мережу Інтернет та який можна кваліфікувати, згідно п.1 ст.202 Цивільного кодексу України, як дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків, то за умови відсутності імперативних вимог законодавства, NFT-токен, що знаходиться у системі блокчейн та пов'язаний із смарт-контрактом буде мати зобов'язальний зміст, без необхідності укладення паралельно додаткового та реального договору (купівлі-продажу, тощо) з приводу певного об'єкта, оскільки саме такий смарт-контракт можна вважати різновидом цивільно-правового договору, кваліфікувавши даний правочин як такий, що укладається в момент його виконання. Однак, у такому випадку виникає

справедливе питання щодо співвідношення NFT-токену із пов'язаним смарт-контрактом. Чи складають вони єдине нерозривне ціле, адже вони є криптографічним кодом на базі відповідного стандарту (Ethereum ERC-1155, тощо) в межах децентралізованої системи, чи є автономними один до одного, як правостановлюючий документ та підстава виникнення договірної зобов'язання. Тож, з огляду на вказане, питання щодо зобов'язальної природи NFT-токенів залишається дискусійним.

Висновки. Таким чином, NFT-токен як віртуальне благо існує в межах децентралізованої системи блокчейн та тісно пов'язане з іншим об'єктом цивільних прав, що зумовлює можливість такого токену виконувати посвідчувальну функцію у вигляді встановлення та виявлення за власником NFT суб'єктивних цивільних права на такий об'єкт. Взаємопов'язаність незв'язаного токену зі смарт-контрактом у процесі створення NFT та його розпорядження дає можливість виокремити риси зобов'язального характеру даного явища, які по-суті є втіленими та відображеними через криптографічний код.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ващак В.А. Значення NFT (невзаємозамінних токенів) для еволюції цивільно-правового регулювання. Римське право і сучасність. Кодифікація та рекодифікація цивільного законодавства в Україні: досвід і перспективи : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 25 черв. 2021 р.) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Є. О. Харитоновна. Одеса : Фенікс, 2021. С. 67-69.
2. Закон України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 № 2074- IX (не набрав чинності). *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Te> (дата звернення: 06.02.2023).
3. Майданик Л.Р. NFT, віртуальні активи і авторське право: точки перетину. URL: <https://blog.liga.net/user/lmaidanyk/article/nft-virtualni-aktivi-i-avtorske-pravo-tochki-peretinu> (дата звернення: 08.02.2023).
4. Мічурін Є.О. Віртуальні блага: особливості та ознаки. *Форум права*. 2021. 68(3) С. 67-73. URL: <https://zenodo.org/record/5075696#.Y7dCmH0zaUI> (дата звернення: 07.02.2023).
5. Савенко Ігор. NFT: загальні та юридичні питання. *Юридичне онлайн-видання «Лоіер»*. 2022. URL: <https://loyer.com.ua/uk/nft-zagalni-ta-yurydychni-pytannya/> (дата звернення: 07.02.2023).
6. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 1023-XII. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/> (дата звернення: 08.02.2023)
7. U.S. Code. Title 17. Chapter 2. §204. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/17/204> (дата звернення: 08.02.2023).
8. Leigh Cuen. People Are Spending Millions on JPEGs, Tweets, And Other Crypto Collectibles. *Electronic magazine Vice*. URL: <https://web.archive.org/web/20210216152918/> <https://www.vice.com/en/article/pkd83y/people-are-spending-millions-on-jpegs-tweets-and-other-crypto-collectibles> (дата звернення: 07.02.2023).

Стаття надійшла до редакції 07.04.2023

Стаття рекомендована до друку 17.05.2023

A.A. TSYBAN

PhD (Law), senior Lecturer of Department of Civil law
Faculty of Law

E-mail: tsyban@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8216-4476>

V. N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, 61022, Svobody square, 4

TO THE ISSUES OF LEGAL REGULATION OF NFT-TOKENS AS VIRTUAL BENEFITS

ANNOTATION. *Introduction.* This scientific article dedicated to certain aspects of such virtual benefits/assets as the NFT token (non-fungible token) and place of them in the obligations relationship. The legal framework and legal practice regarding non- non-fungible token is currently absent, which is a characteristic situation not only for domestic jurisprudence, but also for the world. In view of the above, there is a need to investigate the nature of this phenomenon.

Summary. The article analyzes the proposed legislative definition of "virtual asset" in relation to the NFT token. The study of individual features of this phenomenon makes it necessary to turn to its displayed technical characteristics at the current stage. Yes, it is determined that the NFT token performs an authentication function and cannot exist independently without its attachment to another object of civil rights. Without such a combination, exclusively as a code (a set of signs), the token cannot be regarded as an intangible (virtual) benefits, since the token certifies a subjective right to another object of civil rights, and therefore should be considered precisely as an asset (benefits), which has a providing nature. Attention is focused on the fact that one of the main problems of legal uncertainty in this category is the question of what exactly individuals acquire when buying an NFT token, since in fact the token is usually associated with another object, which gives it a real value. The relationship between the non-fungible token and the start-contract was analyzed and the possible legal consequences of their interaction determined.

Conclusions. Non-fungible tokens exist in a decentralized system and are closely related to the smart contract already at the stage of their creation, therefore, provided there are no imperative requirements from the law, the latter can be considered as a type of civil law contract, which, in turn, due to constant interaction the connection between them makes it possible to single out certain features of the binding nature of this phenomenon.

KEY WORDS: *NFT token, non-fungible token, virtual asset, virtual benefits.*

REFERENCES

1. Vashchak V.A. The importance of NFTs (non-fungible tokens) for the evolution of civil regulation. Roman law and modernity. Codification and recodification of civil legislation in Ukraine: experience and prospects: Mater. International science and practice conf. (Odesa, June 25, 2021) / by general ed. Doctor of Law, Prof. E. O. Kharitonova. – Odesa: Phoenix, 2021. – P. 67-69. (in Ukrainian)
2. Law of Ukraine "On Virtual Assets" dated February 17, 2022 No. 2074-IX (not entered into force) // Official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Te> (date of application: 06.02.2023). (in Ukrainian)
3. Maidanik L.R. NFTs, virtual assets and copyright: points of intersection. Electronic resource. URL: <https://blog.liga.net/user/lmaidanyk/article/nft-virtualni-aktivi-i-avtorske-pravo-tochki-peretinu> (access date: 08.02.2023). (in Ukrainian)
4. Michurin E.O. Virtual benefits: features and characteristics. Law forum. – 2021. 68(3) p. 67-73. Electronic resource. URL: <https://zenodo.org/record/5075696#.Y7dCmH0zaU1> (access date: 07.02.2023). (in Ukrainian)
5. Ihor Savenko. NFT: general and legal issues. Legal online publication "Loyer". – 2022. Electronic resource. URL: <https://loyer.com.ua/uk/nft-zagalni-ta-yurydychni-pytannya/> (date of application: 08.01.2023). (in Ukrainian)
6. Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine dated 16.01.2003 No. 1023-XI // Official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/> (date of application : 08.02.2023). (in Ukrainian)
7. U.S. Code. Title 17. Chapter 2. §204. Electronic resource. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/17/204> (date of application: 08.01.2023).
8. Leigh Cuen. People Are Spending Millions on JPEGs, Tweets, And Other Crypto Collectibles. Electronic magazine Vice. Electronic resource. URL: <https://web.archive.org/web/20210216152918/https://www.vice.com/en/article/pkd83y/people-are-spending-millions-on-jpegs-tweets-and-other-crypto-collectibles> (date of application: 07.02.2023).

The article was received by the editors 07.04.2023

The article is recommended for printing 17.05.2023